

הלכות קריאת ספר תורה סימן קל"ט

ביאורים ומוספים

להשאיר את ספר התורה פתוח, ולעצום את עיניו ולברך.

[משנ"ב שם]

יש נוהגין לשחות ולהשתחות בעת אמינת הכרעה משום פבור התורה⁽²⁰⁾ וכו', דעל-כך פנים לא יתקנה גם בסוף הכרעה⁽²¹⁾.

(20) ובטעם הדבר שמשתחוים לתורה, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק ו) שהוא מפני שכל התורה היא שמותיו של הקב"ה.

(21) ונראה מדבריו שבתחילת הברכה מותר לו לשחות (שיח הלכה סי' קיג אות ב). אמנם בביה"ל לעיל (סי' קיג ס"א ד"ה בסוף) שהביא את דעת הלחם חמודות, שמכיון שאין לכרוע בשום ברכה בתחילה או בסוף, על כן טועה כל השוחה בברכת התורה בתחילה וסוף.

[משנ"ב ס"ק כא]

שמצאריכין בימי שבת⁽²²⁾.

(22) ואף כשאומרים פעמים 'מי שברך', אחד לעולה ואחד לקהל, כתב בשו"ת שלמות חיים (סי' קג) שנחשב כמאריכין ולכתחילה ראוי לכסות, מחמת שהוא כבוד הספר תורה.

[משנ"ב ס"ק כג]

'ברכו' וכו'⁽²³⁾.

(23) ואם שכח ולא אמר 'ברכו' והתחיל ברכת 'אשר בחר בנו', אם נזכר לאחר שאמר 'ברוך אתה ה' כתב בשו"ת משיב שלום (סי' נא) שימשיך בברכתו. מאידך, דעת הגר"ח קניבסקי (שו"ת רבבות אפרים סי' קא) שסיים 'למדני חוקיך' ויחזור ויאמר 'ברכו', ואם המשיך וגמר הברכה, כתב בשו"ת רב פעלים (ח"ד אורח סי' ח) שלא יחזור ויאמר 'ברכו'.

ובדבר מנהג העולם לכרוע ב'ברכו', אף שהכורע במקום שלא תקנו בו חכמים כריעה הרי הוא מגונה (כמבואר בשו"ע לעיל סי' קיג ס"ג), כתב הביה"ל שם (ד"ה הכורע ב'וכל קומה') שיש למנהג זה סמך מן המקרא בדברי הימים (כ"ב), וסיים שם שמנהג ישראל תורה הוא, וביאר הגר"ש אלישיב (הערות ברכות לד, ב) שכוונת הביה"ל שאף שפסוק זה הוא קודם תקנת חז"ל, מ"מ כיון שמפורש בפסוק להיתר, אין כח לחז"ל לאסור את המותר.

[משנ"ב ס"ק טו]

שנתקנה משום פבור הצבור כמו שכתוב סעיף ח⁽¹⁶⁾.

(16) ומה שאינו מברך קודם הקריאה 'אשר קדשנו במצוותיו וצונו לקרות בתורה', וככל שאר המצוות שמברכים עליהן ברכת המצוות לפני עשייתן, כתב הפמ"ג (א"א בהקדמה לסי' קל"ח) שברכת 'לעסוק בדברי תורה' שאמר בבוקר עולה לו לקריאה זו, ואף אם היה זמן גדול בינתיים אינו נחשב להפסק, מאחר שכל רגע צריך לעסוק בתורה.

ומטעם זה, מי שקראוהו לעלות לתורה קודם שבירך ברכות התורה, צריך לברך 'לעסוק בדברי תורה' קודם שיעלה לתורה, וכן דעת שו"ת מהרי"ל דיסקין (קו"א סי' ה אות יד) [וראה להלן (ס"ק לב) ובמה שכתבנו שם].

[משנ"ב שם]

אם נזכר קדם שאמר השם מהחתימה [דהיינו "נותן התורה"], יתחיל מ"אשר בחר בנו"⁽¹⁷⁾.

(17) ואף לדעה שברכות התורה דאורייתא [וכגון שלא בירך ברכת התורה קודם לכן], כתב הפמ"ג (א"א ס"ק ה) שאם סיים כהוגן יצא, שאף על פי שכתב המג"א (סי' רט ס"ק ג, הובא במשנ"ב שם ס"ק ו) שבברכות דאורייתא מחמירים שאם פתח על דעת לברך שלא כהוגן, אף אם סיים כהוגן לא יצא, מ"מ כאן יצא מאחר שנוסח ברכה זו בוודאי אינו אלא מדרבנן.

[משנ"ב ס"ק יט]

דהוא ימין הקדוש-ברוך-הוא העומד לנגדו, וכנ"ל סימן קכ"א⁽¹⁸⁾.

(18) שכתב השו"ע שם (ס"א), שכשאומר 'עושה שלום במרומי' יהפוך פניו תחילה לצד שמאלו, וכתב המשנ"ב שם (ס"ק ד) בטעם הדבר, שהמתפלל רואה את עצמו כאילו שכונה מול פניו, ושמאל האדם הוא צד ימינו של הקב"ה.

[משנ"ב שם]

ויותר טוב להעצים עיניו שלא להסתכל בספר-תורה בשעת כרעה⁽¹⁹⁾.

(19) וכן הובא בדינים והנהגות (פ"ה אות יד), שהחזו"א היה נוהג

המשך מעמוד קודם

[שעה"צ ס"ק ו]

דין זה של מהרי"ל, כבר כתב הדרכי-משה בסימן קלה ובסימן קמא שלא נראה⁽¹⁴⁾.

(14) ומה שאין אומרים בזה 'שומע בעונה', כתב בשו"ת שאלת יעבץ (ח"א סי' עה) שעל ידי 'שומע בעונה' אינו נחשב כקורא מתוך הכתב. והעמק ברכה (עמ' מוה) כתב לבאר, שדין 'שומע בעונה' נאמר רק לענין שיוצא אדם ידי חובתו על ידי הברכה והקריאה של חבירו, אבל אין הוא נחשב בזה כקורא ממש.

[שעה"צ שם]

ולכן בפ"ש פנה שיש אומרים שהיא דאורייתא, ובפ"ט בנזיר דלכלי עלמא היא דאורייתא⁽¹⁵⁾.

(15) כוונתו לעצם חיוב קריאת פרשת זכור, אולם לענין החיוב לקרוא פרשה זו בציבור, כתב במשנ"ב לקמן (סי' תרפה ס"ק טז) ובשעה"צ שם (ס"ק ה) שיש להסתפק אם מן התורה הוא, או שמוא מדרבנן בעלמא.

כאן במהרי"ל שאין צריך לקרוא העולה יחד עם הבעל קורא, היקל לכל אדם או רק בסומא ועם הארץ שאם לא יקראום לעולם, יתביישו, והארץ לדון שם בסברת המהרי"ל.

(12) ומ"מ, כתב לעיל (סי' קלה ס"ק טו) שיש לו לקרוא בעל פה.

[משנ"ב ס"ק יג]

ומקל מקום לפרשת פרה ופרשת זכור נכון שלא לקרואם לקתחלה⁽¹³⁾.

(13) ומדבריו נראה, שאף בפרשת זכור צריך העולה לקרוא יחד עם השליח צבור, וביאר הגר"נ קרליץ (חו"ט שני ריבית קובץ ענינים סי' יג) שאינו נחשב כקורא יחיד אלא כקורא עם הציבור, מכיון שקורא יחד עם הש"ץ שכולם שומעים ממנו, נכלל גם הוא עמם.

ואם עברו וקראו לתורה אדם שאינו יכול לקרוא עם הבעל קורא, הורה הגר"נ קרליץ (יד בפורים פ"ג ס"ז) שיכוון הבעל קורא לצאת בברכתו ולהיות אחד מהעולים.

הלכות קריאת ספר תורה סימן קל"ט

באר הגולה

ח שם ל"ב ט קורין
שם י טור וסגנות
קריאת ספר
מהלכות תפלה

הספר קדם שיקרא (טז) * ורואה הפסוק שצריך להתחיל בו (יז) * ואחר-כך יברך, ולאחר שקרא גולל (י) ומברך: (הגה ובשעה שמברך ברכה ראשונה (יח) יתפף (י) פניו אל הצד, שלא יראה נראה במקרה מן התורה (כל"ב); ונראה לי דיתפף פניו לצד (יט) שמאלו): ה (כ) יתנהג לכסות הפתח בסודר בין גברא לגברא. (ובמדינות אלו (כא) נהגו שיהא (ח) מגוללת (כב) בין גברא לגברא, וכן עקר: ו 'אומר (כג) 'ברכו' * והתברכות

באר היטב

החניף הרי דאורייתא, ולר"ף וירמב"ם וקרא"ש הרי דרבנן: (י) ומברך. ומהא סתומה עד דאמי גברא וסתמי לצורך קריאתו, רש"ל מ"א ט"ז ע"ח: (י) פניו. ט"ז כתב דהפית פניו אינו נכון, דמראה עצמו כאלו אינו מברך על מה שיקרא רק על מיד' אחרת, דהא מראה עצמו כאלו מסתלק ממנו, וכ"כ הב"ח: הגון שיהיה פתוח בשעת ברכה לגמרי ולא יתפף פניו קלל, דכך היא דעת פוסקים והגאונים המפרסמים וכן אני נוהג, ע"כ. והנודעים בברכת התורה טועים הם, שאין לשחות אלא במה שתקנו חז"ל, ל"ח. והש"ך בשם רוקח כתב: מנהג קדמונים לברך ולהשתחוות בברכת התורה לכבוד התורה, ולא אותה שצ"ל נהגין וכ"כ מ"מ: (ט) מגוללת. ואותן הנהגים לגללה בין גברא לגברא ואח"כ מניחין עליה כסוי, הוא טרמא ותרמא, אבל מה שנהגין לכסותה בשעה שאומר הש"ץ קדיש הוא שפיר,

באר הגולה

שהביא בשם החידושי ר"ן בתיבתו בשם הרשב"א, וכן גס"פ הריטב"א בחידושי נוסח לנה, אף המהפך תפס לדינא נשיטת הגאונים שהביאם האבודרהם: * ורואה הפסוק שצריך להתחיל בו וכו'. עין במשנה בריה דביר המתחיל "ואחר-כך יברך". ודע שיש פוסקים שסוברים דאם רוצה לגלל ואחר-כך לברך צריך שפי, אלא דהלכה ברבי ויהיה שאינו מחויב לעשות כן. ועל"פי זה נוהגין איהו מקומות שרואין וגוללין ואחר-כך מברכין, ונהרא נהרא ופשוט (אחרונים): * והתברכות בקול רם וכו'. ויש אומרים שצריך לחזר ולברך בקול רם. מלשון זה משמע דקאי אף על התברכות. ועין באליה רבה ששמה עליו, דמכל הראיות שהביא בבית-יוסף בשם מהר"א אינו מברך כלל, דאינו מבאר שם כי אם 'ברכו' ולא נזכרו שם תברכות כלל, וכן דברי הרמ"א שכתב: כדי שישמעו העם וכו', לא נתן טעם רק על 'ברכו' ולא על התברכות. ובאמת מהנהגת מימוני פרק ז מהלכות תפלה אות פ בשם הר"א מימין גס"פ משמע, דנהי דלכתחלה בודאי גם התברכות צריך לומר בקול רם, אבל בדיעבד אינו מעכב, עין שם, וכן מספר חסידים סימן רנד שכתב השעם דאם אומר התברכות בלחש הרי גולל את המצות, משמע גס"פ דנהי דאסורא איכא, אבל על-פנינים אינו צריך לחזר ולברך משעם זה. ומכל מקום אף שהמקור שהביא בבית-יוסף יש לחזותו, כמו שכתב האליה רבה, מעקר הדין יש להסתפק בזה אף לענין דיעבד, דכיון דהתברכות אלו לא נחקנו כל עקר אלא מפני כבוד התורה ששקורא בצבור, כמו שכתב סעיף ח, ונהי דשקורא בה בצבור יש לתקנה קבל עם ולקבץ עליה הוראה בפני עצמה, ואם"כ מאי כבוד הוא זה כשאומרים בינו לבין עצמו ואין הצבור שומעים ונענין בסוטה ל"ט דאין הקורא רשאי לקרות עד שיגלה אמן מפי הצבור, משמע גס"פ דהיה מנהגן לברך בקול רם, שכל הצבור יענו אמן, אף אינו מבאר שם בגמרא דהוא לעכובא בדיעבד. גם מצאתי במאורי

משנה ברורה

(ח) אבל אם ברך כבר ברכת התורה, לכלי עלמא היא דרבנן, שנתקנה משום כבוד העבור כמו שכתוב סעיף ס"ה. אם טעה בברכת התורה ופתח "אשר נתן לנו" במקום "אשר בחר", אם נזכר קדם שאמר השם מהתחילה [דהיינו "נתן התורה"], יתחיל מ"אשר בחר בנו" (יז), (ט) ואם כבר אמר "ברוך אתה ה'", אף שצדין לא אמר "נתן התורה" יסיים אותה ברכה, ולאחר הקריאה יאמר "אשר בחר בנו" [דר"החיים]. עוד כתב שם: אם אמר ברכה הראשונה כראוי ובברכה השנייה טעה והתחיל "אשר בחר בנו", אם נזכר טרם אמרו "ברוך אתה ה' נתן התורה", יתחיל מ"אשר נתן לנו", אבל אם לא נזכר עד לאחר שאמר "ברוך אתה ה' נתן התורה", יתחיל עוד הפעם מתחלת הברכה; ואם נזכר לאחר "ברוך אתה ה'" קדם "נתן התורה", יאמר מיד "אלהינו מלך העולם אשר נתן לנו" וכו'. (טז) ורואה הפסוק. כדי שידע על מה הוא מברך: (יז) ואחר-כך יברך. רוצה לומר, (י) שאין צריך לגלל הספר תורה בשעת ברכתו, וליכא למחש שמא יאמר: ברכות כתובות בתורה והוא מברך מן הספר, דהכל יודעין שאין ברכות כתובות בספר-תורה. ורואה בברכה ראשונה לא חששו לזה, (יא) משום טרמא דצבורא שצ"ע שיתחזר עד שיחזיר ויפתח, אבל בברכה אחרונה דליכא טעם זה, (יב) וגם דקלאו הכי צריך לגלל הספר תורה בין גברא לגברא, בודאי צריך יותר שיגלל קדם התברכה, וזהו שמסים המהפך דלאחר שקרא גולל ומברך: (יח) יתפף פניו וכו'. סבירא לה, (יג) דכיון דבנה ליכא טרמא דצבורא, טוב לחש

גם בברכה ראשונה לחשש שלא יאמר ברכות כתובות בתורה, וכמו שכתבנו בעין זה בסעיף-קטן יז: (יט) שמאלו. דהוא זמין הקדוש-ברוך-הוא העומד לנגדו, וכנ"ל סימן קכ"ג. (יד) מיהו, יש אחרונים שכתבו דהפית פניו אינו נכון, דמראה עצמו כאלו אינו מברך על מה שיקרא רק על מיד' אחרת, דהא מסלק פניו ממנו. (טו) ויותר טוב להעצים עיניו שלא להסתכל בספר-תורה בשעת ברכה. (יז) ועין בבאור הלכה. יש נוהגין לשחות ולהשתחוות בעת אמירת הברכה (טז) משום כבוד התורה²⁰, וכתב האליה רבה, דעל-פנינים לא ישחה גם בסוף הברכה²¹, דאז יהיה נראה כאלו מוסיף על השחיית שתקנו חכמים, דאסור, וכמו שכתב לעיל בסימן קיג: ה (כ) נהגו לכסות. אף-על-פי שזמן הדין צריכה להיות מגוללת, כמו שכתוב סעיף ד, מכל מקום נהגו להיות פתוחה, ובמקום גלילה מכסין בסודר קדם ברכה אחרונה: (כא) נהגו שיהא מגוללת. ולא סגי בכסוי בעלמא. וכתב הש"י, דלפי מנהג זה שוב אין צריך כסוי, ובכסוי הרי טרמא ותרמא, ורק בעת שאומרים קדיש אחר הקריאה שפיר יש לכסות, דאז מסתלק מן הקריאה, והוא הדין כל מקום שיש זמן ארוך, כגון שמומרים לקחת או שפאריכין בימי שבת²², אז מכסין בסודר (אחרונים): (כב) בין גברא לגברא. והשעם, שאין להניחה פתוחה, (י) שאין כבוד לתורה שיהא פתוחה ותמתיך עד שיבוא אחר: ו (כג) 'ברכו' וכו'.²³. השעם, כמו שמסים הרמ"א: ואף התברכות, (יח) כדי שייכלו כל הצבור לענות

שער העיון

(ח) מגן-אברהם ושאר אחרונים: (ט) דמה שזכר מגן-אברהם עד גמירא זהו נמי בכלל, מפני שזכר אחר השם. ודע דעצם הדין של המגן-אברהם שכתב בשם הפארישע דאם החליף ואמר "אשר נתן" קדם וצא בדיעבד ויברך אחר הקריאה "אשר בחר", לאו מלתא דפשיטא היא בלי-כך, דהאלה רבה הפסים עם המהר"ל דיש סדר לברכות אלו, והשערי-אפרים והמגן-אבירים מצדדים בזה: אף למעשה נראה לסמוך על זה לחזר ולברך עוד ברכה, אחר שהרבה אחרונים העתיקו דברי הפארישע להלכה, הלא מהו המגן-אברהם והפארישע, עין שם, והדור-החיים והמחנכים והשולחן-עצמי-ששים: (י) גמרא: (יא) הגר"א: (יב) מגן-אברהם: (יג) לבוש והגר"א: (יד) ט"ז: (טו) חיי-אדם: (טז) מגן-אברהם: (יז) לבוש: (יח) אחרונים:

הלבנות קריאת ספר תורה סימן קלט קמ

באר הגולה 44

קול רם. והאומרם בלחש (כד) טועה, ויחש אומרים שצריך לחזר ולברך בקול רם: הגה כדי (כה) שישמעו העם ויזענו ברוך ה' המברך לעולם ועד (טו). ואם לא שמעו הצבור (כו) את המברך, (כז) אף-על-פי ששמעו החזן עונה לא יזענו עמו, אלא ענין אמן על דברי החזן (כ"י בשם הר"י ואורחות חיים וכל"ב): ז' לאחר שזענו העם ברוך ה' המברך לעולם ועד (כח) חוזר המברך ואומר ברוך ה' המברך לעולם ועד, כדי לכלל המברך עצמו בכלל המברכים: ח' אפילו ברוך ברפת התורה לעצמו (כט) ותקף קראוהו לקרות בתורה, צריך לחזר (ט) ולברך 'אשר בחר בנו' קשקורא בתורה, (ל) דמשום קבוד התורה נתקנה קשקורא בעבור: ט' אם קראוהו לקרות בתורה קדם שיקבר ברפת התורה לעצמו, (לא) כבר נפטר מלברך ברפת 'אשר בחר בנו' (לב) דלא גרע ממי שנפטר ב'אהבה רבה': י' ברכה אחרונה 'אשר נתן לנו תורת אמת' י"ז תורה שבכתב, (לג) ו'חיי העולם' (לד) נטע בתוכנו' הוא תורה שבכל-פה: י"א הקורא בתורה צריך (יז) לאחז' בספר-תורה בשעת ברכה: הגה וסמכו מנהג זה על מה שנאמר ביהושע 'לא ימוש' (לו) ספר התורה הזה מפיו, חזק נאמן. ומנהגו נהג לומר למסים לקרות בתורה בכל פעם 'חזק' (כ"י בשם אורחות חיים):

קמ דיני הפסק בברפת התורה, ובו ג' סעיפים:

א (א) הקורא בתורה ונשתתק, העומד יתחיל (ב) *ממקום שהתחיל הראשון (ג) ויברך בתחלה ובסוף,

א ירושלמי ט' ותביא
הר"ף והרא"ש בפרק
ג דמגלה

באר היטב

עד אמירא וברך לאחרית אשר בחר בנו, באר-שבע דף נח, כנה"ג, ע"ש: (יז) לאחז'. ככונות כתב שקדם הברכה יאחז' ב' עמודים ובשעת ברכה יסיר ידו השמאלית להגביר הקמין, ובכתבים כתב: בשעת הברכה יאחז' בשתי ידיו בידיעות התורה על-ידי מפה, ואמר הברכה יסלק השמאל, ולאחר הקריאה ינשק הספר-תורה, ויפזזמן לו רק, ירק ואחר-כך ינשק ולא ינשק ואחר-כך ירק, ס"ח מ"א:

משנה ברוכה

אמן: (כד) טועה. דלמי אומר "ברכו" כשאומר בלחש? ובלחש נקרא (ט) כל דלית עשרה דצייתי²⁴, פדין דבר שבקדשה דאינו בפחות מעשרה²⁵. ועין במגן-אברהם, דהוא הדין בקדוש יש להזכיר שלא לאמר בלחש מהאי טעמא: (כה) שישמעו העם ויזענו. מדברי הרמ"א (כ) משמע דסבירא לה דהאי ש"אומרים לא קאי רק על "ברכו", אכל בברכות אינו מעכב בדעיבר אם ברוך בלחש, ועין בבאור הלכה מה שכתבתי בזה, אכל לכתחלה בודאי מצוה לאמרו בקול רם וכנ"ל: (כו) את המברך. הינו קשקורא "ברכו": (כז) אף-על-פי ששמעו החזן וכו'. עין לעיל בסימן נו סעיף-קטן ב במשנה ברוכה ובאור הלכה מה שכתבנו שם²⁶: ז' חוזר המברך וכו'. עין לעיל שם בסעיף-קטן ד מה שכתבתי שם²⁷: ח' (כט) ותקף קראוהו וכו'. הינו שלא אמר שום פסוק אחר-כך: (ל) דמשום קבוד התורה וכו'. רוצה לומר, ולא הוי ברכה זו ברכה יתרת. ומכל מקום כדי שלא יהיה ברכה הראשונה בדי, כתב הפרי חדש וכן שארי אחרונים, דיראה לקרא על-כל-פנים פסוק אחד כגון "ברכה" דרף הלכות לספר-תורה: ט' (לא) כבר נפטר מלברך ברפת 'אשר בחר בנו' וכו'. דיצא כמה שברך על התורה ברכה זו: (לב) דלא גרע ממי שנפטר וכו'. וכמבאר לעיל בסימן מז סעיף ז. וכתבו האחרונים, דמכל מקום לא דמי לגמרי לנפטר ב'אהבה רבה', דהתם יצא בזה גם ברפת 'אשר קדשנו במצותיו וזענו לעסק' וגם "הערכב נא", מה שאין פן הקא לא נפטר רק מברפת 'אשר בחר בנו' לבד, אכל איך צריך להשלים²⁸, ויאמר אחר-כך ברפת פהנים שרגילין לומר תמיד: י' (לג) ו'חיי העולם' ומנהגנו לומר "ו'חיי עולם" [אחרונים]: (לד) נטע בתוכנו הוא וכו'. על שם הפתוב "דברי חכמים בברכות ויכמשמרות נטועים"²⁹: י"א (לה) בספר-תורה בשעת ברכה. הינו דאחז' (לא) בעמודי ספר-תורה³⁰. ועין בפ"ח וט"ז שהסימו דבעת הקריאה צריך גם-כן לאחז' בספר-תורה. יש נהגין לאחז' אז בידיעות עצמן על-ידי מפה, ועין במגן-אברהם. אחר הקריאה מנהג לנשק הספר-תורה³¹: ויפזזמן לו רק, ירק [אך מן הצד ולא כנגד הספר-תורה, דאסור, כמבאר ביונה-דעה סימן רע] ואחר-כך ינשק, ולא ינשק ואחר-כך ירק [אחרונים]: (לו) ספר התורה הזה. דמשמע שתופסה בידו:

א (א) הקורא בתורה וכו'. וכל-שכן (ב) אם נשתתק תפך לאחר הברכה קדם שהתחיל לקרות, דאינו יוצא בברכתו: (ב) ממקום שהתחיל הראשון. רוצה לומר, אכל לא יתחיל ממקום שפסק הראשון ויברך לפניו ולא אחריו, (ג) שאם-כן יהיו אותם הפסוקים שקרא הראשון נתברכו לפניו ולא לאחריו, וכל-שכן אם יתחיל ממקום שפסק הראשון ויברך אחריו, לבד, דהוי להו הראשונים ברכה לפניו ולא לאחריו והאחרונים לא אחריו ולא לפניו, לכן מתחיל ממקום שהתחיל הראשון ומברך לפניו ולא אחריו: (ג) ויברך בתחלה. ולא יוכל לסמוך על ברכה ראשונה שברך הנשתתק, שהמברך בתורה אינו מברך להוציא אחרים בברכתו³², אלא כל אחד ואחד מן הקוראים מברך

שער הציור

(ט) הגר"א: (כ) אליה רבה: (כא) כן מבאר בירושלמי שהביא בבית-יוסף: (ב) לבוש: (ג) בית-יוסף:

הלכות קריאת ספר תורה סימן קלט קמ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק נד]

ובלחש נקרא קל דלית עשה דצייתי⁽²⁴⁾.

וכסדר הברכות שתיקנו חז"ל. ובא"א (בהקדמתו לס' קלה) כתב, שיברך ברכת 'אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לעסוק בדברי תורה' וברכת 'הערב נא' בעודו הולך לעלות לתורה, מאחר שצריך לומר 'וציונו' קודם הקריאה, ככל ברכת המצוות שמברכים לפני עשיית המצוה [וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק טו)].

[משנ"ב ס"ק לו]

על שם הפתוח "דברי תמים פדבנות וקמסרות נטועים"⁽²⁹⁾.

(29) ובהקדמה לח"ג הוסיף לבאר, שהקב"ה נטע נטיעה בתוך האומה הישראלית שנוכל לחיות בה לעולם, כי התורה לנפש היא כמו עץ החיים שבגן עדן, שהאוכל מפריה היה חי לנצח, וכן יחיה אור התורה את הגוף ויעמידהו לנצח.

[משנ"ב ס"ק לה]

הינו דאחז פצמוני ספר-תורה⁽³⁰⁾.

(30) לא הזכיר שיש לאחז את עמודי ספר התורה על ידי מפה, וכמו שכתב להלן לגבי היריעות עצמן, וכן כתב לקמן (סי' קמז ס"ק ב) שיוכל לאחז את עמודי ספר התורה בלא מטפחת, ובשעה"ע שם (ס"ק ד) כתב שכן פשט המנהג. אולם במשנ"ב (שם) כתב, שיש המחמירים לכרוך את עמודי ספר התורה בקצות הטלית בשעת ההגבהה, והוסיף שבמקום שלא נהגו הכל לעשות כך, אף מי שרוצה לדקדק בזה יעשה כן באופן שלא ירגישו בזה בני אדם, משום יוהרא. והחזיר"א כתב (או"ח סי' ס"ק ב) שיותר לאחז את עמודי הספר בידיו בלי הפסק טלית או מטפחת.

[משנ"ב ס"ק]

אחר הקריאה מנהג לנשק הספר תורה⁽³¹⁾.

(31) דהיינו אחר גמור הברכה קודם שמוסלק ממנו, וכמו שכתב בשערי אפרים (שער ד סכ"ב).

סימן קמ

דיני הפסק בברכת התורה

[משנ"ב ס"ק ג]

שהמקרה בתורה אינו מקרה להוציא אחרים פבכרתו⁽¹⁾.

(1) ונראה מדבריו כאן, שאין העולה לתורה מוציא את הציבור בברכותיו, וכן כתב בביה"ל לקמן (סי' קמא ס"ב ד"ה לבטלה) שלגבי השומעים לא תקנו ברכה בקריאת התורה [אך כתב שם שלדעת הרא"ש התקנה היתה בשביל הציבור]. אמנם לענין דין אמירת מאה ברכות ביום, כתב השו"ע לקמן (סי' רפד ס"ג) שיש לכונן בברכות הקוראים בתורה ובברכות המפטיר ולענות אחריהם אמן, ויעלו לו ברכות אלו להשלים את מנין מאה ברכות שמחסר בשבת. וביאר המשנ"ב שם (ס"ק ו), שעל ידי עניית אמן נחשב העונה כאילו היה מברך בעצמו. אולם לעיל (סי' מו ס"ק יד) כתב שיש לסמוך על כך רק בשעת הדחק.

[משנ"ב ס"ק נח]

עין לעיל שם בסעיף קטן ד מה שכתבתי שם⁽²⁷⁾.

(27) שם (סי' נז ס"ק ד) כתב, שאין לו למברך לענות 'אמן' אחר שענו הציבור 'ברוך ה' המבורך'. ולענין אם הציבור צריכים לענות 'אמן' לאחר שאמר שליח הציבור 'ברוך ה' המבורך', כתב שם שיש דעות בזה, והפמ"ג הכריע שרשות בידם לענות אמן. וסיים המשנ"ב שם, שמי"א אם עומד במקום שאסור להפסיק לא יענה אמן זה.

[משנ"ב ס"ק לב]

מה שאין פן הקא לא נפטר רק מברכת "אשר בחר בנו" לבד, אכל אידך צריך להשלים⁽²⁸⁾.

(28) ומ"מ אם יש לו שהות, כתב הפמ"ג (סי' מז משב"ז ס"ק י) שיאמר ברכת 'אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לעסוק בדברי תורה' וברכת 'הערב נא' קודם שיברך ברכת 'אשר בחר בנו' על התורה,

